

تغییرات نسلی سبک زندگی در جامعه عشایری نمونه موردی: قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه

گیتی صلاحی اصفهانی^۱ و حمید خجسته نسب^۲

چکیده

جامعه عشایری ایران، در مرحله گذار از سبک زندگی سنتی به سبک زندگی نوین (یا شهری و روستایی) قرار دارد، و با برخورداری از دستاوردهای فناورانه دنیای مدرن، زندگی جدیدی را تجربه می‌کند؛ بنابراین سعی مقاله حاضر بر این است تا با به‌کارگیری روش شناسی توصیفی - پیمایشی، به بررسی این گذار از منظر تغییرات نسلی در رابطه با جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه پرداخته و پاسخ علمی لازم را ارائه بدهد. جامعه آماری در این تحقیق، جامعه عشایری ساکن در قشلاق قره‌باغ، شامل ۶۵ نفر بوده، که تماماً به سه نسل (سه رده سنی) جوانان، میانسالان و بزرگسالان، تقسیم و مطالعه شده‌اند. داده‌های لازم نیز از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی، مصاحبه، پرسشنامه و برگزاری کارگاه‌های مشارکتی (PRA)، گردآوری شده، و بوسیله نرم‌افزار Spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهند، با وجود اینکه بین نسل‌های مختلف جامعه عشایری مورد مطالعه، تفاوت معناداری از نظر مؤلفه‌های سبک زندگی وجود دارد و تفاوت‌ها به شکاف و گسست نسلی منجر شده است؛ مؤلفه‌های سبک زندگی در میان نسل سوم، متفاوت از دو نسل دیگر است. همچنین پُررنگ‌تر شدن نقش نسل جوان در عرصه تصمیم‌گیری‌ها با استقبال روبرو شده و نسل‌ها در به‌کارگیری سبک زندگی نوین، همراه بوده‌اند؛ که مسیر این تغییرات به سمت افزایش تقاضا برای خرید کالاهای مصرفی بوده و ضرورت تزئینی وسایل زندگی بیشتر از ضرورت کارکردی آنهاست.

کلیدواژگان: تغییرات نسلی، سبک زندگی، جامعه عشایری، قشلاق قره‌باغ.

۱. استادیار، گروه جغرافیا، دانشگاه پیام‌نور، صندوق پستی ۳۶۹۷-۱۹۳۹۵ تهران، ایران، Gity_salahi@yahoo.com

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه پیام‌نور

مقدمه

پس از جنگ جهانی دوم، گسترش پایه‌های اجتماعی دولت رفاه و بوجود آمدن امکان عملی تولید و مصرف انبوه کالاها، سبب گردید که شیوه‌های زندگی تنوع بسیار بالایی بیابد (فاضلی، ۱۳۸۲: ۶۲) و از این زمان بود که مفهوم سبک زندگی^۱ در معنی جدید آن مطرح شد. کسانی که در جوامع مدرن زندگی می‌کنند، برای توصیف کنش‌های خود و دیگران از مفهوم سبک زندگی استفاده می‌کنند؛ سبک‌های زندگی، الگوهایی برای کنش هستند که مردم را از هم متمایز می‌کنند و کمک می‌کنند تا آنچه را مردم انجام می‌دهند و چرایی و معنایی را که برای آنها و دیگران دارد، درک کنیم. به عبارت دیگر، می‌توان سبک زندگی را شیوه زندگی یا الگوهای زندگی روزمره، تعریف کرد؛ که منعکس‌کننده نگرش‌ها، ارزش‌ها و جهان‌بینی فرد و گروهی است که عضو آن هستند (Thyra, 1996: 3).

در حقیقت، سبک زندگی به مجموعه رفتارهایی اطلاق می‌شود که در ظرف زمانی - مکانی موسوم به روزمرگی قرار می‌گیرد؛ از جمله شیوه‌های پوشاکی و آرایشی، غذایی، بهداشتی، لهجه و نحوه گذران اوقات فراغت، که این مجموعه‌ها را می‌توان ساز و کار اصلی تولید و بازتولید نظام‌های اجتماعی و جوامع تلقی کرد (همان، ۵). تمام جوامع چه به صورت ناگهانی و چه به صورت آرام و نامحسوس، هر روز تغییراتی را که کم و بیش با گذشته‌اش هماهنگی داشته و طرح و مسیر نسبتاً مشخصی را تعقیب می‌کنند، به خود می‌بینند (روشه، ۱۳۷۵: ۴). به همین دلیل، بررسی زمان حال (برای جامعه در حال گذار) می‌تواند وسیله‌ای برای نظاره آینده (و دگرگونی‌های اساسی آن) باشد (ازکیا و حسینی رودبارکی، ۱۳۸۸: ۲۴۹)؛ این دگرگونی‌ها در یک فرآیند تاریخی رخ می‌دهد و به تغییرات اجتماعی که سبک زندگی را تغییر می‌دهد، منجر خواهد شد. در سالهای اخیر، دگرگونی‌های متفاوتی که در ایران رخ داده است، باعث شده که مدرنیسم در جامعه اول ایران، یعنی شهرنشینی، تجلی پیدا کند و به دو جامعه روستایی و عشایری به صورت بطئی وارد گردد؛ ولی آنچه مهم است، نادیده گرفتن دو جامعه اخیر است که گاهاً حتی در پژوهشها نامی از آنها برده نشده است. حال آنکه با گردشی در جامعه عشایری، شاهد هستیم که تغییراتی (بعضاً اساسی) در آن جامعه بوجود آمده است، تغییراتی که علاوه بر

1. Life Style

الگوی مصرف، در ساختارهایی چون سبک پوشش و لباس، آرایش، تغذیه، بهداشت، گفتار و گذران اوقات فراغت - که مجموعه سبک زندگی را شامل می‌گردد- دیده می‌شود. بسیاری از کانون‌های عشایری (از جمله قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه) از ظواهر مدرنیته و کاربرد فناوری‌هایی چون برق و آب، و وسائل ارتباطی مانند تلویزیون، اتومبیل و غیره بهره‌مند شده‌اند؛ این بهره‌مندی در واقع به معنای تغییر و دگرگونی در الگوی مصرفی عشایر و تغییرات نسبی بوجود آمده در سبک زندگی جامعه عشایری است که با گذشته آنها مغایرت کامل دارد و سبک زندگی نوین را تجربه می‌کنند. بنابراین در پی پاسخ به اینکه تغییرات سبک زندگی در جامعه عشایری از نسلی به نسل دیگر چگونه انجام می‌گیرد؟ چگونه باعث تغییرات می‌شود؟ و چگونه در جامعه عشایری تجلی می‌یابد؟ سؤال اصلی تحقیق، به شرح زیر بیان می‌گردد: آیا بین تغییرات سبک زندگی با تغییرات نسلی جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه ارتباط معناداری وجود دارد؟

مبانی نظری

مفهوم سبک زندگی، از جمله مفاهیم علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی است که در دهه اخیر بسیار مورد توجه عالمان علوم اجتماعی و مدیران فرهنگی قرار گرفته است. سبک زندگی معنایی است که از بهم تنیدگی و پیوند و نظام وارگی و شبکه‌ای بودن عوامل متعددی که در شیوه‌های زندگی یا اقلیم‌های زیستن انسان تأثیر می‌گذارند، بوجود آمده است. مفهوم سبک زندگی برای پاره‌ای از واقعیات فرهنگی جامعه مطرح و به‌کار می‌رود و دامنه آن رواج زیادی یافته است؛ به عبارت دیگر مجموعه رفتارها، مدل‌ها، الگوهای کنش‌های هر فرد است که معطوف به ابعاد هنجاری، رفتاری و معنایی زندگی اجتماعی او باشد و نشان‌دهنده کم و کیف نظام باورها و کنش و واکنش‌های فرد و جامعه باشد (www.Avin.com). در تشریح سبک و فرهنگ زندگی، به مسائلی نظیر خانواده، ازدواج، نوع مسکن، پوشش، الگوی مصرف، تفریحات، کسب و کار و رفتارهای فردی و اجتماعی در محیط‌های مختلف، می‌توان اشاره کرد؛ در واقع سبک زندگی، به همه مسائلی برمی‌گردد که متن زندگی انسان را شکل می‌دهند (www.Farsi.khamenei.ir).

زیمل جامعه‌شناس، سبک زندگی را اینگونه بیان کرده است: "سبک زندگی، تجسم تلاش انسان برای یافتن ارزش‌های بنیادی یا به تعبیری فردیت برتر خود در فرهنگ عینی‌اش و شناساندن آن

به دیگران است؛ شیوه زندگی یا سبک زیستن، منعکس‌کننده گرایشها و ارزش‌های یک فرد یا گروه است که عادات، نگرش‌ها، سلیقه‌ها، معیارهای اخلاقی، سطح اقتصادی و... است، و با هم، طرز زندگی فرد یا گروهی را می‌سازد" (رضوانی‌زاده، ۱۳۸۳). با این تعاریف، مشخص می‌شود که سبک زندگی با بسیاری از مؤلفه‌های رفتاری و فکری انسان مربوط است و حتی انتخاب‌های افراد در نوع پوشش، سرگرمی، رسانه مورد استفاده، وسایل زندگی و... را مشخص می‌کند (آخوندی، ۱۳۹۱: ۱۸).

در این تحقیق، برای بررسی مفهوم سبک زندگی از مفاهیم تئوری بوردیو و اینگلهارت استفاده شده است. روش بوردیو، توجه کردن به زندگی روزمره و شرایط مادی و اجتماعی بر ساخته شدن ادراکات و تجربه‌های فردی است. "اصل ناآگاهی"، راهنمای پژوهش بوردیو است؛ بر اساس این اصل، پدیده اجتماعی را باید نه در آگاهی و هوشیاری افراد، بلکه در نظام روابط عینی‌ای که در آن قرار گرفته‌اند، جستجو کرد (فاضلی، ۱۳۸۲: ۳۶). بوردیو معتقد است تمایز مدرنیته، منجر به شکل‌گیری میدانهای گوناگونی شده و عمل کنشگر در هر میدان، بنا به جایگاه فرد در میدان در آن دوره شکل می‌گیرد و دگرگونی ناشی از تغییر ساختار مسلط از تغییر ذوق فرد است (سپهوند، ۱۳۸۳) و کنش بر اساس تلاش برای رسیدن به مرکز میدان یا بالاترین موقعیت اجتماعی است. بوردیو درباره شکل‌گیری سبک‌های زندگی، نظریه‌ای ارائه کرده است و می‌گوید همان اعمال و کارهایی که به شیوه‌ای خاص طبقه‌بندی شده و حاصل ادراکات خاصی هستند، سبک زندگی است و حاصل ترجیحات افراد است که به صورت عمل درآمده و قابل مشاهده هستند (فاضلی، ۱۳۸۲، ۴۵).

در این مقاله، منظور از نسل، افرادی است که هم دوره بوده و در مرحله سنی خاصی از زندگی خود قرار دارند، مثل نسل مادران و نسل دختران یا نسل پدران و نسل پسران؛ و با توجه به اجتماعی شدن افراد و جوامع، دگرگونی در جوامع زمانی رخ می‌دهد که نسل جوان‌تر جایگزین نسل مسن‌تر در جمعیت یک جامعه می‌شود و پس از یک دوره افزایش سریع امنیت جانی و اقتصادی، شخص انتظار دارد بین اولویت‌های ارزشی گروه‌های بزرگتر و جوان‌تر تفاوت‌های محسوسی بیابد (اینگلهارت، ۱۳۸۲: ۷۷-۷۶). اینگلهارت، در نظریه خود در خصوص دگرگونی ارزشی پیش‌بینی می‌کند که جایگزینی جمعیت نسل جدید به تدریج به جابجایی بلندمدت از ارزشهای مادی به ارزشهای فرامادی منجر خواهد شد. این نظریه، نه تنها پیش‌بینی جهت

دگرگونی در آینده، بلکه دامنه این دگرگونی را که از جایگزینی نسلی انتظار می‌رود، فراهم می‌کند (همان، ۶۲)؛ دگرگونی در درجه اول در بین گروه‌های جوان‌تر ظاهر می‌شود تا در بین گروه‌های مسن‌تر، که ضرورتاً به اختلافات بین نسلی می‌انجامد (همان، ۱۷).

پیشینه تحقیق

از پایان دوره صفویه و مخصوصاً از دوران قاجاریه تا به امروز، مسئله مواجهه با عالمی جدید به نام غرب و مدرنیته، کم کم در ایران رخ نموده است. این مواجهه ابتدا به صورت سلطه جغرافیایی محدود و به صورت حضور پرتغالیها در جنوب ایران بود، ولی پس از قدرت گرفتن صفویه، این مواجهه به عرصه کلام قدم می‌گذارد و میسیونرهای مسیحی حامل پیام غرب، وارد ایران می‌شوند (پس از صفویه تا استقرار قاجار، مواجهه، بیشتر شکل اقتصادی- استعماری داشت). جنگ‌های ایران و روس و حضور استعماری انگلیس در ایران و منطقه، بحث مواجهه نظامی را مطرح ساخت ولی از اواسط دوره قاجار، شکل جدیدی به خود گرفت، که در حوزه اندیشه و تفکر و علم و فرهنگ بود و غربزدگی گسترده فرهنگی و علمی را پدیدار کرد و کم کم سبک زندگی ایرانی، دستخوش تغییرات شد؛ تغییراتی که هر چه زمان جلوتر می‌رفت، سرعت این تغییرات نیز سریع‌تر می‌شد و واکنش آگاهان، روشنفکران دینی، خواص سیاسی و علماء را باعث می‌گشت. این در حالی بود که هر چند سبک زندگی سنتی، از استحکام دیرینه و با پشتوانه‌ای برخوردار بود ولی در مرحله گذار و تبدیل جوامع به هم، سردرگم شده و هویت خود را بتدریج از دست می‌داد (www.Avin.com).

جامعه ایرانی علیرغم تفاوت‌هایی که از خود نشان داده، در نگاه غربزدگان، سه بخش دارد:

الف. یک بخش متجدد، که شهرنشینی است؛

ب. یک بخش درگیر شده با سودای تجدد، که روستائینی است؛ و

ج. بخش سوم که راه گم کرده است و نمی‌داند چگونه به سراب تجدد بایستی وارد شود؛ که این بخش عشایر نشین هستند.

در حقیقت، سبک زندگی بشر زیست‌کننده در بستر مدرنیسم، دگرگون شده و با سبک زندگی پیشین خود و همچنین با سبک زندگی سنتی و دینی فاصله گرفته است. سنت همان فرهنگ تاریخی است که به درون مایه‌ها و بن‌مایه‌های یک تمدن برمی‌گردد و تاریخی شدن فرهنگ و

تمدن، سبب پدیداری سنت به‌شمار می‌آید و مؤلفه‌های سبک زندگی هویت، ارزش‌ها، معماری، روابط اجتماعی، ساختار اجتماعی و ... است که با مباحث دینی و اسلامی پیوند خورده است. از سوی دیگر سبک و شیوه زندگی در دوران جهانی شدن، مصرف‌گرایی است و بالطبع، جوامع ایرانی (شهری، روستایی و عشایری) نیز از این سبک زندگی تبعیت می‌کنند. مقاله حاضر، انتخاب میان دو صورت و شیوه زندگی نیست، بلکه شرایط امکان تحقق آنهاست که به بررسی نسلی این تغییرات در قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه می‌پردازد.

روش‌شناسی تحقیق

الف. جامعه آماری

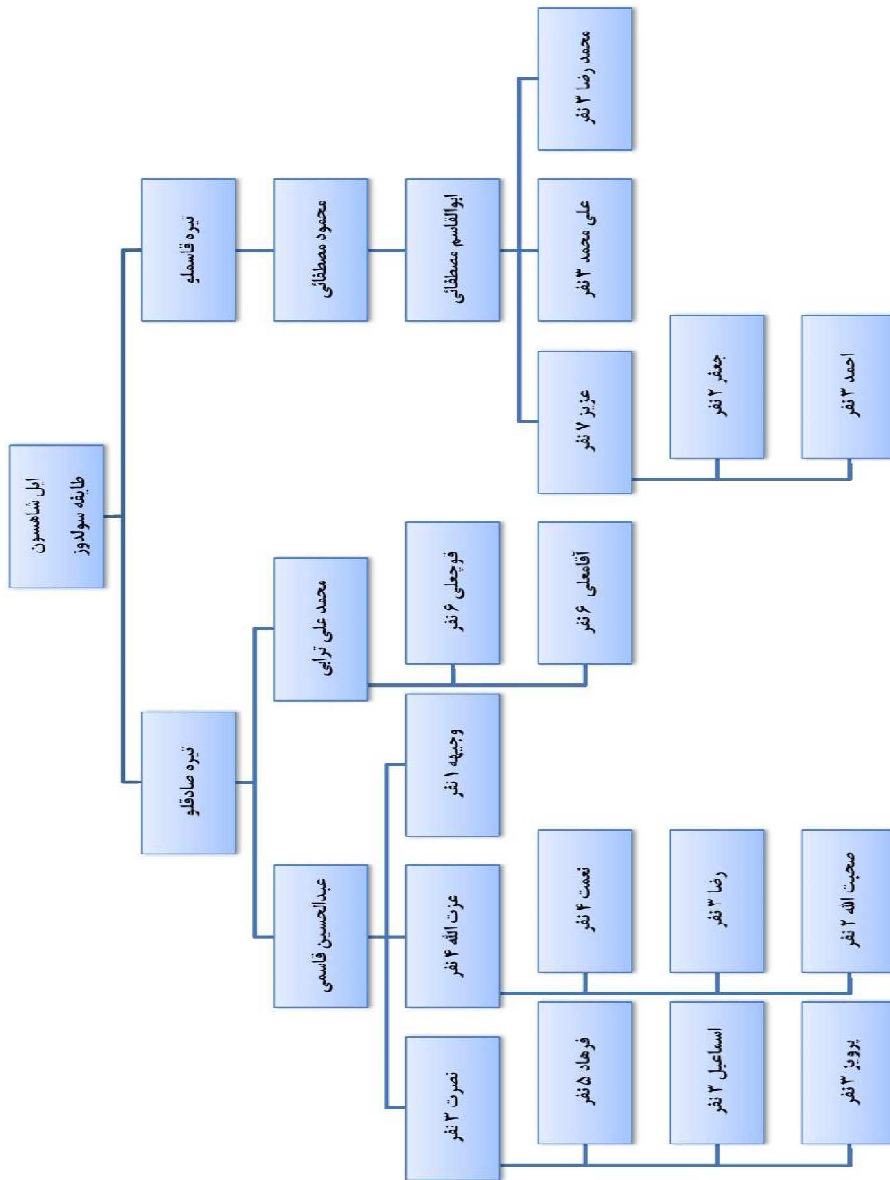
جامعه آماری در این تحقیق، کلیه ساکنین قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه شامل ۶۵ نفر هستند، که از ۴ خانوار اصلی^۱ ایلی (جدول شماره ۱) و از طایفه سولدوز و دو تیره قاسملو و صادقلو (نمودار شماره ۱) تشکیل شده و با توجه به تعداد کم جامعه آماری، همه پرس‌های انجام شده است. از تعداد ۶۵ نفر ساکن در قشلاق قره‌باغ، ۳۰ نفر مرد و ۳۵ نفر زن هستند.

جدول ۱: جمعیت ساکن در قشلاق قره‌باغ به تفکیک خانوار بزرگ

ردیف	خانوارهای بزرگ	تعداد(نفر)	درصد	خانوار	درصد
۱	قاسمی	۲۸	۴۳	۹	۵۰
۲	مصطفایی	۲۱	۳۲/۳	۶	۳۳/۴
۳	ترابی	۱۲	۱۸/۵	۲	۱۱
۴	صحرائی	۴	۶/۲	۱	۵/۶
۵	جمع	۶۵	۱۰۰	۱۸	۱۰۰

منبع: داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها، ۱۳۹۲.

۱. خانواده عشایری ترکیبی از گروه خانوادگی و سازمان کار است، که یکی از مهم‌ترین نهادهای جامعه عشایری می‌باشد.

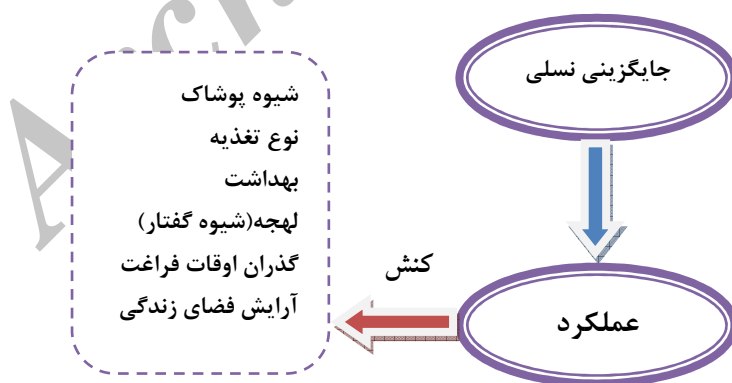
نمودار ۱: تقسیمات ایلی عشایر قشلاق قره‌باغ

ب. مواد و روش انجام تحقیق و گردآوری اطلاعات

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر ماهیتی نیز در زمره تحقیقات توصیفی-پیمایشی می‌باشد. به منظور انجام تحقیق حاضر، با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی، پرسشنامه (با سؤالات باز و بسته)- پرسشنامه ابتدائی بین سه نسل، تقسیم و پاسخگوی سؤالات بودند و سپس با استفاده از نتایج بدست آمده، نقایص پرسشنامه موجود، برطرف و پرسشنامه نهایی تنظیم گردید- مصاحبه با جامعه عشایری و برگزاری کارگاه‌های مشارکتی (PRA) و نیز مراجعه به سازمانها و ارگانهای ذیربط و تهیه عکس و نقشه و... داده‌ها جمع‌آوری گردیده و در ادامه، با استفاده از تجزیه و تحلیل آماری و نرم‌افزار Spss، اطلاعات به‌دست آمده، تجزیه و تحلیل شده تا پاسخ لازم برای تجارب احتمالی آتی ارائه گردد.

ج. تبیین شاخص‌ها

با توجه به مطالب گفته شده، ۶ شاخص را در ظرف زمانی- مکانی موسوم به روزمرگی سبک زندگی در نسلهای مختلف جامعه عشایری مورد مطالعه نشان خواهیم داد (نمودار شماره ۲). اتخاذ این عملکردها و شاخص‌ها، پیامدهایی چون گسترش هدف‌گرایی، دگرگونی در عادات و الگوی مصرفی، عدم تمایل به انجام فعالیتهای دامی و کشاورزی، پدید آمدن آسیب‌های اجتماعی و ... را دربر دارد. در همین راستا، فرض اصلی مقاله این است که تغییرات سبک زندگی با تغییرات نسلی جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه ارتباط معناداری دارد.

نمودار ۲: تغییرات نسلی سبک زندگی

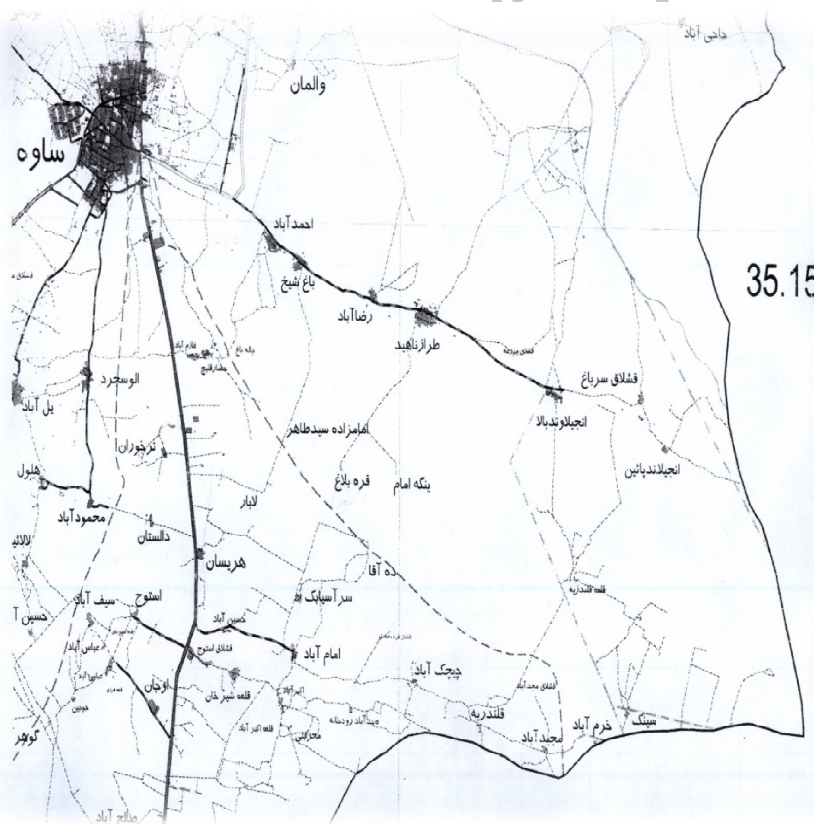
جدول ۲: الگو، متغیرها و شاخص‌های تحقیق

نوع متغیر	شاخص‌ها/گویه‌ها	ابعاد/ مؤلفه‌ها	معیار/مفهوم
کیفی	نوع پوشاک، رنگ لباس، استفاده از لوازم زینتی و آرایشی و	شیوه پوشاک	سبک زندگی
کیفی	استفاده از غذای آماده، میزان خرید از شهر و روستا، استفاده از خوراک کارخانه ای و جدید و	نوع تغذیه	
کیفی	میزان رعایت بهداشت فردی، استفاده از وسایل بهداشتی و آرایشی، تعداد استحمام در هفته و ...	سطح بهداشت	
کیفی	استفاده از زبان(لهجه) محلی، استفاده از وسایل ارتباط جمعی، میزان باسوادی و ...	شیوه گفتار(لهجه)	
کیفی	میزان معاشرت با دیگران، خواندن کتاب، مسافرت به شهر، استفاده از رادیو، تلویزیون، روزنامه و ویدئو و ...	گذران اوقات فراغت	
کیفی	میزان استفاده از وسایل تزئینی، نوع وسایل گرمایشی و سرمایشی، نوع استفاده از وسایل موجود و	آرایش فضای زندگی	

معرفی منطقه مورد مطالعه

عشایر قره‌باغ که در قشلاقی به همین نام به صورت نیمه نمادیزم (دامدار و کشاورز) ساکن هستند، از عشایر شاهسون بغدادی هستند، که در دوران ناصرالدین شاه سامان داده شده و به این منطقه کوچ کردند و با خرید زمین از دولت و مراتع واقع در سرزمین‌های ایلی، در طبقه عمده مالک ایران ادغام شدند (صلاحی اصفهانی، ۱۳۹۰: ۵۶). محدوده کانون عشایر قره‌باغ شهرستان ساوه، در ایران مرکزی (وحدتی، ۱۳۵۴) و در موقعیت جغرافیایی ۲۸° و ۵۰° طول شرقی و ۳۴° و ۵۶° عرض شمالی واقع شده است (سازمان نقشه‌برداری کشور، ۱۳۸۷). مساحت کل قشلاق قره‌باغ، ۱۲۴۲ هکتار- شامل ۱۲۲۸ هکتار منابع ملی و ۱۴ هکتار مستحدثات و مستثنیات- است، که از شمال به طراز ناهید و اراضی رضاآباد و یافت‌آباد، از طرف غرب به اراضی پنج دانگی، چاله‌داغ و غازم‌آباد، از جنوب به مرادخانلو و از شرق به اراضی انجیلاوند و شورک پلاک ۵۹ نهر اصلی ناهید منتهی می‌شود (تصویر شماره ۱) (اداره کل منابع طبیعی استان مرکزی، ۱۳۷۹: ۸). اختلاف ارتفاع قشلاق از سطح دریا ۸۸۱ تا ۸۸۷ متر با ۶ متر اختلاف است (برداشت نقاط بوسیله GPS در محل، ۱۳۹۲) و جنوب شرقی این سرزمین، آباد و هموار بوده و جهت بهره‌برداری کشاورزی مناسب است (صلاحی اصفهانی، ۱۳۸۹: ۷۲).

زبان اصلی ایل ترکی است و لهجه خاصی در گفتارشان پیدا نیست و آداب و رسوم خاصی ندارند. عشایر قره‌بلاغ، وسایل و مایحتاج موردنیاز خود را از نزدیکترین محلی که به آن دسترسی دارند، و وسایل تزئینی و پوشاک خود را نیز از ساوه و قم خریداری می‌کنند (تصویر شماره ۱). در ایل نوع پوشش سنتی خاصی وجود ندارد و اکثر افراد از لباسهای محلی ساوه (مردان: شلوار کردی و کت تک و پیراهن و زنان: پیراهن و دامن و روسری و شلوار و گاهاً چادر) استفاده می‌کنند. بنابر مقتضیات زندگی، نیاز به مواد پروتئینی، هیدروکربن‌ها، قندها و چربی‌ها بیشتر احساس می‌شود و از آنجایی که شرایط زندگی کوچ نشینی متکی به دامهایشان می‌باشد، بیشتر غذاها بر اساس و پایه فرآورده‌های دامی شکل گرفته‌اند؛ ولی هر چه وسع افراد و سطح زندگی آنها در مرتبه بالا تر قرار داشته باشد، استفاده از فرآورده‌های گوشتی به مراتب بیشتر دیده می‌شود.

تصویر ۱: موقعیت جغرافیایی قشلاق قره‌بلاغ

یافته‌های تحقیق در عشایر قره‌باغ

ایران کشوری است که طی تاریخ طولانی خود، سرزمینی روستایی-عشایری بوده و تمدن والای گذشته آن نیز در حد بالایی مدیون همین دو گروه جمعیتی است. ظهور سلسله‌های قدرتمند حکومتی در حفظ استقلال و گسترش فضای جغرافیایی ایران در اطراف نیز مدیون دلاوریها و سلحشوریهای جامعه عشایری می‌باشد (حسینی ابری، ۱۳۸۰: ۱)؛ ولی متأسفانه جمعیت این گروه مورد بی‌توجهی قرار گرفته و سرنوشت آنان فدای گسترش شهرنشینی شده است، تا آنجا که الگوی زندگی عشایری با همه جهات مثبت آن در استقلال و تولید ملی، اکنون مسیر انقراض را می‌پیماید. در یک دید کلی، تمامی نقاط روستایی و بسیاری از جوامع عشایری کشور در محرومیت قرار دارند و درگیر چهار نوع گریز (سرمایه، دانش، فن و نیروی جوان) هستند (همان، ۳) که همین امر باعث شده تا تغییرات نسلی در جامعه عشایری خود را بیشتر نشان دهد.

در این رابطه و در مورد عشایر قره‌باغ نیز یافته‌هایی چند از پژوهش به قرار زیر می‌باشد؛ توزیع پاسخگویان به پرسشنامه‌ها بر اساس طبقات سنی بیانگر این نکته است که ۱۸ نفر (حدود ۲۸ درصد) در طبقه سنی کمتر از ۲۴ سال، ۲۶ نفر (۴۰ درصد) در طبقه سنی ۲۵ تا ۴۹ سال و ۲۱ نفر (حدود ۳۲ درصد) در طبقه سنی ۵۰ سال و بالاتر قرار دارند. شغل اصلی ساکنین در قشلاق، دامداری بوده که در مواردی با کشاورزی (کاشت غلات- غالباً گندم و جو- و بیشتر به صورت دیم کاری)، صنایع دستی و مشاغل اداری ترکیب شده است. همچنین با توجه به استخراج داده‌ها از پرسشنامه‌ها، مشخص شد که بین سن پاسخگویان و تمایل به انواع سبک زندگی، ارتباط معناداری وجود دارد؛ به گونه ای که هر چه سن کمتر باشد، سبک زندگی نیز امروزی‌تر و گرایش به روستانشینی و شهرنشینی بیشتر می‌شود. به‌علاوه با ترسیم Cross Table رابطه و میزان ارتباط نسلیها یا رده‌های سنی و تمایل به سبک زندگی بدست می‌آید (جدول شماره ۳).

جدول ۳: رابطه بین سن (نسل) و تمایل به نوع سبک زندگی در عشایر قره‌باغ

سن پاسخگو	تمایل به سبک زندگی		مجموع	سطح معناداری
	مدرن	سنتی		
+50	4	17	21	.000
25-49	15	11	26	.000
0-24	16	2	18	.000
مجموع	35	30	65	

آزمون فرضیات

در فرضیه فرعی اول تصریح گردیده است: بین متغیرهای سن (نسل) و شیوه پوشاک در عشایر قره‌باغ، ارتباط معناداری وجود دارد. که با توجه به نوع داده‌ها، از آزمون F فیشر استفاده شده است. در این رابطه فرض H_0 بر عدم وجود تفاوت معنادار بین نسل‌های سه گانه عشایر قره‌باغ از نظر شیوه پوشاک و فرض H_1 بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌باغ از نظر شیوه پوشاک دلالت دارد.

جدول ۴: آزمون F فیشر برای اثبات وجود تفاوت معنادار

بین حداقل یک نسل با سایر نسلها از نظر شیوه پوشاک

شرح	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	Fمیزان آماره	سطح معناداری
واریانس بین گروهی	۱۱۸۲.۶۰۳	2	۵۹۱.۳۰۲	۱۰۸.۵۷۸	.000
واریانس درون گروهی	۳۳۷.۶۴۳	62	۵.۴۴۶		
مجموع	۱۵۲۰.۲۴۶	64			

۱. وجود چند گروه مستقل (نسل‌های سه‌گانه) و مقیاس فاصله‌ای و نسبی (امتیازات کسب شده مستخرج از پرسشنامه‌ها). لازم به ذکر است که در تمامی آزمون‌ها، امتیاز یا عدد کمتر به مثابه سبک زندگی قدیمی یا سنتی و امتیاز و عدد بیشتر معادل سبک زندگی نوین یا مدرن تلقی شده است و بالعکس.

همانگونه که جدول شماره ۴ نشان می‌دهد، بین متغیرهای سن (نسل) و شیوه پوشاک در عشایر قره‌باغ، ارتباطی با سطح معناداری (۰.۰۱) قابل اثبات است؛ به‌گونه‌ای که میزان Sig یا سطح معناداری بیانگر میزان (۰.۰۰۰) بوده و بنابراین فرض مثبت تحقیق (H_1) تأیید می‌گردد و بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسلهای عشایر قره‌باغ در شیوه پوشاک صحه می‌گذارد. در ادامه برای تعیین اینکه بین کدام نسل‌ها - و یا بین کدام نسل با سایر نسل‌ها - در شیوه پوشاک تفاوت معناداری وجود دارد، از آزمون Tukey استفاده می‌کنیم.

جدول ۵: آزمون Tukey برای تعیین نسل متفاوت با سایر نسل‌ها
از نظر شیوه پوشاک در عشایر قره‌باغ

نسل‌ها		میانگین اختلافات بین نسل‌ها	انحراف معیار	سطح معناداری	ضریب اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پائین
+50	۲۵ - ۴۹	-0.07143	.68468	.994	-1.7155	1.5727
	0-24	-9.57143(*)	.74958	.000	-11.3714	-7.7715
۲۵ - ۴۹	+50	.07143	.68468	.994	-1.5727	1.7155
	0-24	-9.50000(*)	.71554	.000	-11.2182	-7.7818
0-24	+50	9.57143(*)	.74958	.000	7.7715	11.3714
	۲۵ - ۴۹	9.50000(*)	.71554	.000	7.7818	11.2182

بر اساس آزمون به‌عمل آمده و با توجه به میانگین اختلافات بین نسل‌ها (علامت *^۱)، میزان سطح معناداری^۲ و میزان حدود بالا و پائین به‌دست آمده^۳ استنباط می‌شود که بین نسل سوم با نسل‌های دوم و اول از نظر شیوه پوشاک تفاوت معناداری وجود دارد؛ از طرف دیگر مابین نسل‌های دوم و اول از لحاظ شیوه پوشاک اختلاف معناداری وجود ندارد - این اختلاف در سطح ۰.۰۵ معنادار است - . از طرف دیگر با توجه به میزان میانگین امتیازات به‌دست آمده، تمایل نسل سوم به سبک زندگی مدرن کاملاً گویا می‌باشد.

در فرضیه فرعی دوم تحقیق، تصریح گردیده است: بین متغیرهای سن (نسل) و نوع تغذیه در

۱. بین هر دو نسلی که علامت (*) قرار گیرد، بین آن دو نسل در شیوه پوشاک تفاوت معناداری وجود دارد.
۲. میزان Sig کمتر از ۰.۰۵ بیانگر وجود اختلاف معنادار بین نسل‌های مربوطه می‌باشد.
۳. وجود عدد صفر میان حد بالا و پائین بیانگر عدم وجود تفاوت میان نسل‌ها است.

عشایر قره‌بلاغ، ارتباط معناداری وجود دارد. در این رابطه نیز فرض H_0 بر عدم وجود تفاوت معنادار بین نسل‌های سه‌گانه عشایر قره‌بلاغ از لحاظ نوع تغذیه و فرض H_1 بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌بلاغ از لحاظ نوع تغذیه دلالت دارد.

جدول ۶: آزمون F فیشر برای اثبات وجود تفاوت معنادار بین حداقل

یک نسل با سایر نسل‌ها از نظر نوع تغذیه

شرح	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F میزان آماره	سطح معناداری
واریانس بین گروهی	۵۷۱.۳۱۶	2	۲۸۵.۶۵۸	۲۱.۳۶۲	.000
واریانس درون گروهی	۸۲۹.۰۸۴	62	۱۳.۳۷۲		
مجموع	۱۴۰۰.۴۰۰	64			

بر اساس جدول شماره ۶، بین متغیرهای سن (نسل) و نوع تغذیه در عشایر قره‌بلاغ، ارتباطی با سطح معناداری (۰.۰۱) قابل اثبات است؛ به گونه‌ای که میزان Sig یا سطح معناداری بیانگر میزان (۰.۰۰۰) بوده و بنابراین فرض مثبت تحقیق (H_1) تأیید می‌گردد و وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌بلاغ از نظر نوع تغذیه را تأیید می‌کند. در ادامه برای تعیین اینکه بین کدام نسل‌ها - و یا بین کدام نسل با سایر نسل‌ها - از نظر نوع تغذیه تفاوت معناداری وجود دارد، از آزمون Tukey استفاده می‌کنیم.

جدول ۷: آزمون Tukey برای تعیین نسل متفاوت با سایر نسل‌ها از نظر نوع تغذیه در عشایر قره‌بلاغ

نسل‌ها	میانگین اختلافات بین نسل‌ها	انحراف معیار	سطح معناداری	ضریب اطمینان ۹۵ درصد	
				حد بالا	حد پایین
+50	۲۵-۴۹	1.07289	.095	-4.8437	.3089
	0-24	1.17460	.000	-10.3443	-4.7033
۲۵-۴۹	+50	1.07289	.095	-3.089	4.8437
	0-24	1.12126	.000	-7.9488	-2.5640
0-24	+50	1.17460	.000	4.7033	10.3443
	۲۵-۴۹	1.12126	.000	2.5640	7.9488

در این آزمون نیز پیرو آزمون قبل، همچنین با توجه به میانگین اختلافات بین نسل‌ها، میزان

سطح معناداری و میزان حدود بالا و پائین بدست آمده، استنباط می‌شود که بین نسل سوم با نسل‌های دوم و اول از نظر نوع تغذیه تفاوت معناداری وجود دارد؛ از طرف دیگر مابین نسل‌های دوم و اول اختلاف معناداری وجود ندارد- این اختلاف در سطح ۰.۰۵ معنادار است- فرضیه سوم فرعی تحقیق بدین صورت تصریح گردیده است: بین متغیرهای سن (نسل) و سطح بهداشت در عشایر قره‌بلاغ، ارتباط معناداری وجود دارد. در این رابطه، فرض H_0 بر عدم وجود تفاوت معنادار بین نسل‌های سه‌گانه عشایر قره‌بلاغ از لحاظ سطح بهداشت و فرض H_1 بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌بلاغ از لحاظ سطح بهداشت دلالت دارد.

جدول ۸: آزمون F فیشر برای اثبات وجود تفاوت معنادار بین حداقل

یک نسل با سایر نسلها از نظر سطح بهداشت

سطح معناداری	Fمیزان آماره	میانگین مجذورات	درجه آزادی	جمع مربعات	شرح
.000	105.845	560.859	2	1121.717	واریانس بین گروهی
		5.299	62	328.529	واریانس درون گروهی
			64	1450.246	مجموع

همانگونه که ملاحظه می‌شود، در این آزمون نیز بین متغیرهای سن (نسل) و سطح بهداشت در عشایر قره‌بلاغ، ارتباطی با سطح معناداری (۰.۰۱) قابل اثبات است؛ به‌گونه‌ای که میزان Sig یا سطح معناداری بیانگر میزان (۰.۰۰۰) بوده و بنابراین فرض مثبت تحقیق (H_1) تأیید می‌گردد و وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌بلاغ از نظر سطح بهداشت مورد تأیید است. در ادامه برای تعیین اینکه بین کدام نسل‌ها - و یا بین کدام نسل با سایر نسل‌ها- از نظر سطح بهداشت تفاوت معناداری وجود دارد، از آزمون Tukey استفاده می‌کنیم.

جدول ۹: آزمون Tukey برای تعیین نسل متفاوت با سایر نسل‌ها

از نظر سطح بهداشت در عشایر قره‌باغ

نسل‌ها		میانگین اختلافات بین نسل‌ها	انحراف معیار	سطح معناداری	ضریب اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
+50	۲۵-۴۹	-8.28022(*)	.67537	.000	-9.9020	-6.6585
	0-24	-9.57937(*)	.73940	.000	-11.3548	-7.8039
۲۵-۴۹	+50	8.28022(*)	.67537	.000	6.6585	9.9020
	0-24	-1.29915	.70582	.165	-2.9940	.3957
0-24	+50	9.57937(*)	.73940	.000	7.8039	11.3548
	۲۵-۴۹	1.29915	.70582	.165	-.3957	2.9940

در تائید آزمون قبل، همچنین با توجه به میانگین اختلافات بین نسل‌ها، میزان سطح معناداری و میزان حدود بالا و پایین بدست آمده در این آزمون، استنباط می‌شود که بین نسل اول با نسل‌های دوم و سوم از نظر سطح بهداشت تفاوت معناداری وجود دارد؛ از طرف دیگر مابین نسل‌های دوم و سوم اختلاف معناداری وجود ندارد- این اختلاف در سطح ۰.۰۵ معنادار است-

به منظور آزمون فرضیه چهارم فرعی تحقیق که عبارت است از: بین متغیرهای سن (نسل) و شیوه گفتار (لهجه) در عشایر قره‌باغ، ارتباط معناداری وجود دارد؛ فرض H_0 بر عدم وجود تفاوت معنادار بین نسل‌های سه گانه عشایر قره‌باغ از نظر شیوه گفتاری و فرض H_1 بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌باغ از نظر شیوه گفتاری دلالت دارد.

جدول ۱۰: آزمون F فیشر برای اثبات وجود تفاوت معنادار

بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌ها از نظر شیوه گفتاری (لهجه)

شرح	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F میزان آماره	سطح معناداری
واریانس بین گروهی	24.714	2	12.357	2.407	.098
واریانس درون گروهی	318.271	62	5.133		
مجموع	342.985	64			

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، در این آزمون بین متغیرهای سن (نسل) و شیوه گفتاری (لهجه) در عشایر قره‌باغ، بر خلاف آزمون‌های قبل، ارتباط معناداری قابل اثبات نیست؛ به‌گونه‌ای که میزان Sig یا سطح معناداری بیانگر میزان (۰.۰۹۸) بوده و بنابراین فرض H_0 تأیید می‌گردد و عدم وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌باغ از نظر شیوه گفتاری (لهجه) مورد تأیید است.

فرضیه پنجم فرعی تحقیق بدین صورت تصریح گردیده است: بین متغیرهای سن (نسل) و گذران اوقات فراغت در عشایر قره‌باغ، ارتباط معناداری وجود دارد. در این رابطه، فرض H_0 بر عدم وجود تفاوت معنادار بین نسل‌های سه‌گانه عشایر قره‌باغ از لحاظ گذران اوقات فراغت و فرض H_1 بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌باغ از لحاظ گذران اوقات فراغت دلالت دارد.

جدول ۱۱: آزمون F فیشر برای اثبات وجود تفاوت معنادار

بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌ها از نظر گذران اوقات فراغت

شرح	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F میزان آماره	سطح معناداری
واریانس بین گروهی	1279.329	2	639.664	119.016	.000
واریانس درون گروهی	333.225	62	5.375		
مجموع	1612.554	64			

همانگونه که ملاحظه می‌شود، در این آزمون نیز بین متغیرهای سن (نسل) و گذران اوقات فراغت در عشایر قره‌باغ، ارتباطی با سطح معناداری (۰.۰۱) قابل اثبات است؛ به‌گونه‌ای که میزان Sig یا سطح معناداری بیانگر میزان (۰.۰۰۰) بوده و بنابراین فرض مثبت تحقیق (H_1) تأیید می‌گردد و وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌باغ از نظر گذران اوقات فراغت مورد تأیید است. در ادامه برای تعیین اینکه بین کدام نسل‌ها - و یا بین کدام نسل با سایر نسل‌ها - از نظر گذران اوقات فراغت تفاوت معناداری وجود دارد، از آزمون Tukey استفاده می‌کنیم.

جدول ۱۲: آزمون Tukey برای تعیین نسل متفاوت با سایر نسل‌ها

از نظر گذران اوقات فراغت در عشایر قره‌باغ

نسل‌ها	میانگین اختلافات بین نسل‌ها	انحراف معیار	سطح معناداری	ضریب اطمینان ۹۵ درصد		
				حد پائین	حد بالا	
+50	۲۵-۴۹	.47253	.68018	.767	-1.1608	2.1058
	0-24	-9.64286(*)	.74466	.000	-11.4310	-7.8547
۲۵-۴۹	+50	-.47253	.68018	.767	-2.1058	1.1608
	0-24	-10.11538(*)	.71085	.000	-11.8223	-8.4085
0-24	+50	9.64286(*)	.74466	.000	7.8547	11.4310
	۲۵-۴۹	10.11538(*)	.71085	.000	8.4085	11.8223

در ادامه با توجه به میانگین اختلافات بین نسل‌ها، میزان سطح معناداری و میزان حدود بالا و پائین بدست آمده در آزمون فوق، استنباط می‌شود که بین نسل سوم با نسل‌های دوم و اول از نظر گذران اوقات فراغت تفاوت معناداری وجود دارد؛ از طرف دیگر مابین نسل‌های دوم و اول اختلاف معناداری وجود ندارد- این اختلاف در سطح ۰.۰۵ معنادار است.

و بالاخره در فرضیه ششم فرعی تحقیق تصریح شده است: بین متغیرهای سن (نسل) و آرایش فضای زندگی در عشایر قره‌باغ، ارتباط معناداری وجود دارد. در این رابطه، فرض H_0 بر عدم وجود تفاوت معنادار بین نسل‌های سه‌گانه عشایر قره‌باغ از لحاظ آرایش فضای زندگی و فرض H_1 بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌باغ از لحاظ آرایش فضای زندگی دلالت دارد.

جدول ۱۳: آزمون F فیشر برای اثبات وجود تفاوت معنادار

بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌ها از نظر آرایش فضای زندگی

شرح	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	Fمیزان آماره	سطح معناداری
واریانس بین گروهی	331.895	2	165.948	40.901	.000
واریانس درون گروهی	251.551	62	4.057		
مجموع	583.446	64			

با عنایت به جدول فوق، قابل استنباط است که بین متغیرهای سن (نسل) و آرایش فضای زندگی در عشایر قره‌باغ، ارتباطی با سطح معناداری (۰.۰۱) قابل اثبات است؛ به گونه‌ای که میزان Sig یا سطح معناداری بیانگر میزان (۰.۰۰۰) بوده و بنابراین فرض مثبت تحقیق (H1) مبنی بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسل‌های عشایر قره‌باغ از نظر آرایش فضای زندگی مورد تأیید است. در ادامه برای تعیین اینکه بین کدام نسل‌ها - و یا بین کدام نسل با سایر نسل‌ها - از نظر آرایش فضای زندگی تفاوت معناداری وجود دارد، از آزمون Tukey استفاده شده است.

جدول ۱۴: آزمون Tukey برای تعیین نسل متفاوت با سایر نسل‌ها
از نظر آرایش فضای زندگی در عشایر قره‌باغ

نسل‌ها		میانگین اختلافات بین نسل‌ها	انحراف معیار	سطح معناداری	ضریب اطمینان ۹۵ درصد	
					حد پائین	حد بالا
+50	۲۵-۴۹	-.23443	.59098	.917	-1.6535	1.1847
	0-24	-5.17460(*)	.64700	.000	-6.7282	-3.6210
۲۵-۴۹	+50	.23443	.59098	.917	-1.1847	1.6535
	0-24	-4.94017(*)	.61762	.000	-6.4232	-3.4571
0-24	+50	5.17460(*)	.64700	.000	3.6210	6.7282
	۲۵-۴۹	4.94017(*)	.61762	.000	3.4571	6.4232

همچنین با توجه به میانگین اختلافات بین نسل‌ها، میزان سطح معناداری و میزان حدود بالا و پائین بدست آمده در آزمون فوق، استنباط می‌شود که بین نسل سوم با نسل‌های دوم و اول از نظر آرایش فضای زندگی تفاوت معناداری وجود دارد؛ از طرف دیگر مابین نسل‌های دوم و اول اختلاف معناداری وجود ندارد- این اختلاف در سطح ۰.۰۵ معنادار است-.

در پایان، در فرضیه اصلی تحقیق، اینگونه تصریح شده است: بین تغییرات سبک زندگی با تغییرات نسلی جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه ارتباط معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرضیه، فرض H_0 بر عدم وجود ارتباط معنادار بین تغییرات سبک زندگی با تغییرات نسلی جامعه

عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه و فرض H_1 بر وجود ارتباط معنادار بین تغییرات سبک زندگی با تغییرات نسلی جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه تاکید دارد.

جدول ۱۵: آزمون F فیشر برای اثبات وجود تفاوت معنادار

بین حداقل یک نسل با سایر نسلها از نظر تغییرات سبک زندگی

شرح	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	Fمیزان آماره	سطح معناداری
واریانس بین گروهی	20213.260	2	10106.630	289.759	.000
واریانس درون گروهی	2162.525	62	34.879		
مجموع	22375.785	64			

در این آزمون نیز با عنایت به جدول فوق، قابل استنباط است که بین متغیرهای تغییرات سبک زندگی با تغییرات نسلی جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه ارتباطی با سطح معناداری (۰.۰۱) قابل اثبات است؛ به گونه‌ای که میزان Sig یا سطح معناداری بیانگر میزان (۰.۰۰۰) بوده و بنابراین فرض مثبت تحقیق (H_1) مبنی بر وجود تفاوت معنادار بین حداقل یک نسل با سایر نسلهای عشایر قره‌باغ از نظر تغییرات سبک زندگی مورد تایید است. در ادامه برای تعیین اینکه بین کدام نسلها - و یا بین کدام نسل با سایر نسلها - از نظر تغییرات سبک زندگی تفاوت معناداری وجود دارد، از آزمون Tukey استفاده شده است.

جدول ۱۶: آزمون Tukey برای تعیین تفاوت نسلها از نظر تغییرات سبک زندگی

در جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ

نسلها	میانگین اختلافات بین نسلها	انحراف معیار	سطح معناداری	ضریب اطمینان ۹۵ درصد		
				حد پائین	حد بالا	
+50	۲۵-۴۹	-10.15751(*)	1.73276	.000	-14.3183	-5.9967
	0-24	-43.84127(*)	1.89702	.000	-48.3965	-39.2860
۲۵-۴۹	+50	10.15751(*)	1.73276	.000	5.9967	14.3183
	0-24	-33.68376(*)	1.81087	.000	-38.0321	-29.3354
0-24	+50	43.84127(*)	1.89702	.000	39.2860	48.3965
	۲۵-۴۹	33.68376(*)	1.81087	.000	29.3354	38.0321

با توجه به میانگین اختلافات بین نسل‌ها، میزان سطح معناداری و میزان حدود بالا و پائین بدست آمده در آزمون فوق، استنباط می‌شود که بین نسل سوم با نسل‌های دوم و اول؛ نسل دوم با نسل‌های اول و سوم و نسل اول با نسل‌های دوم و سوم- به عبارتی بین تمامی نسل‌ها با یکدیگر- از نظر تغییرات سبک زندگی تفاوت معناداری وجود دارد- این اختلاف در سطح ۰.۰۵ معنادار است- بر این اساس، دسته‌بندی نسل‌های جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ نشان می‌دهد که نسل‌ها به طور جداگانه در کته‌گوری‌های مجزا قرار خواهند گرفت؛ که در ادامه به بررسی این موضوع خواهیم پرداخت.

جدول ۱۷: دسته‌بندی نسل‌های جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ از نظر تغییرات سبک زندگی

نسل‌ها	تعداد	دسته‌ها در سطح معناداری ۰.۰۵		
		۱	۲	۳
+50	21	85.3810		
25-49	26		95.5385	
0-24	18			129.2222
Sig.		1.000	1.000	1.000

نتیجه‌گیری از یافته‌های تحقیق

هدف مقاله حاضر، بررسی تغییرات نسلی سبک زندگی در جامعه عشایری قشلاق قره‌باغ شهرستان ساوه و به عبارتی مطالعه تغییرات ایجاد شده سبک زندگی بین سه نسل ساکن در سکونتگاه عشایری قره‌باغ می‌باشد. در این رابطه، اطلاعات ارائه شده و تحلیل‌های صورت گرفته، پیرامون محورهای مهم ذیل قابل جمع‌بندی است:

- زندگی روزانه و الگوهای فراغت شکل گرفته از ترکیبی از زمان و مکان فراغت است و با توجه به گروه‌های سنی و اجتماعی مختلف در عشایر، همواره در حال بازسازی است و روندهای بیرونی بر آن تاثیر می‌گذارد (ازکیا و حسینی رودبارکی، ۱۳۸۸: ۲۵۸). تفاوت نسلی در شیوه گذران اوقات فراغت، از الگوی جمع‌گرایانه به سمت الگوهای فردگرایانه تغییر کرده است. بعلاوه الگوی فراغتی رسانه‌ای فقط در بین نسل سوم وجود دارد؛ به‌گونه‌ای که نوجوانان و جوانان به دیدن تلویزیون و ویدئو علاقه‌مندتر هستند و این امر

موجب گردیده در قشلاق قره‌باغ، دو فضا بوجود آید، فضای سستی و فضای مدرن. در این بین تکنولوژی ارتباطات، دو فضای بهم پیوسته زندگی روزمره را تولید کرده است؛ که گذران زندگی روزمره در این دو فضای متمایز در عین حال، به هم چسبیده شکل می‌گیرد (عاملی، ۱۳۸۳: ۹).

- تفاوت نسلی در عادات تغذیه‌ای، حاکی از آن است که عادات تغذیه‌ای عشایر، به سمت استفاده از الگوهای تغذیه شهری (استفاده از غذاهای آماده، تهیه مواد اولیه غذا مثل سبزی و لبنیات از بازار شهر و روستا و...) پیش می‌رود. تغییر در الگوهای تغذیه‌ای عشایر، بخصوص نسل سوم و عدم تحرک آنها نسبت به والدین آنها، باعث ایجاد پدیده‌ای به نام "چاقی مفرط" در برخی از نوجوانان شده است.
- تفاوت نسلی در سطح بهداشت، حاکی از این مطلب است که با بالا رفتن سن، الگوی بهداشتی نیز در جهت کاهش سطح بهداشت تغییر می‌کند. افزایش توجه به بهداشت فردی و جمعی توسط جامعه مورد مطالعه، نشان‌دهنده موفقیت برنامه‌های بهداشتی اجرا شده در قشلاق قره‌باغ می‌باشد.
- واژه‌هایی که در زبان‌ها وجود دارد، نشان‌دهنده کاربردی است که آن واژه‌ها در زندگی روزمره افراد آن جامعه دارند؛ فعالیت‌های روزمره افراد، اقتضای واژه‌ها را مشخص می‌کند. در مورد تفاوت نسلی در شیوه گفتاری، بیان این نکته ضروری است که هر چند گستره واژگانی جامعه آماری با توجه به سن متفاوت است؛ ولی با نگاهی به واژگان مورد استفاده در منطقه مورد مطالعه، می‌توان به پیوستگی شیوه زندگی اجتماعی و نوع واژه‌هایی که افراد به‌کار می‌برند پی برد. واژه‌هایی که بین نسل قبلی رواج داشته است، همان کارکرد را در زندگی روزمره نسل جدید ندارد؛ چرا که در سبک زندگی فعلی آنان، شیوه معیشت و سبک زندگی افراد بر گستره واژگانی آنها مؤثر می‌باشد.
- در ارتباط با تفاوت نسلی در شیوه پوشاک و آرایش نیز باید به ورود لباس‌های مد روز (شلوارهای جین، تی‌شرت‌های مارک و...) که اغلب به سبب گسترش ارتباطات جوامع عشایری با جوامع شهری و روستایی می‌باشد- فرزندان ایل هر چند ساده‌پوش هستند اما به سمت مد یعنی شلوار لی و کتان و مانتو و پیراهن‌های کوتاه و تنگ علاقه نشان می‌دهند و سبک لباس اولیاء خود را کمتر می‌پسندند- همچنین لوازم آرایشی و تزئینی که آشنایان و

اقوام جامعه مذکور به عنوان نیاز انسان امروزی برای آنان تلقی می‌نمایند، اشاره کرد. البته در این بین نقش گسترده و پرننگ ارتباطات و تبلیغات رسانه‌های جمعی در افزایش میل مصرفی جوامع عشایری غیر قابل انکار می‌باشد.

به‌طور کلی نسل سوم، سبک زندگی متفاوتی نسبت به نسل اول و دوم انتخاب کرده است؛ به‌گونه‌ای که شیوه پوشاکی و آرایشی، الگوی گذران اوقات فراغت، الگوی تغذیه و بهداشتی در نسل سوم متفاوت از دو نسل دیگر است (نتایج آزمون‌های صورت گرفته مؤید این مطلب است). بررسی‌ها نشان می‌دهد که جوانان قشلاق متمایل به سبک زندگی مصرفی هستند (خرید گوشی‌های همراه جدید با امکانات متفاوت، وسایل رسانه‌ای جدید و...); تغییر در عادات تغذیه‌ای، الگوی فراغتی، شیوه پوشاکی و... بیانگر حرکت به سمت جامعه مصرفی است، که از ویژگی‌های مهم مسیر تغییرات در جامعه عشایری است.

برگزاری کارگاه‌های مشارکتی، مشاهدات و یادداشت‌های میدانی این مسئله را تأیید می‌کند که مسیر تغییرات به سمت افزایش تقاضا برای خرید کالاهای مصرفی بوده است. اکنون سائلی در زندگی عشایری جا گرفته‌اند که گاه بیش از ضرورت کارکردی داشتن، در جامعه شهری و روستایی ضرورت تزئینی دارند. والدین گرچه خود زندگی سنتی را پیش گرفته‌اند، اما به نوعی فرزندان را در انتخاب سبک زندگی جدید همراهی می‌کنند؛ بنابراین می‌توان از تفاوت نسلی در جامعه عشایری صحبت کرد که طبق تئوری اینگلهارت ناشی از تجربه جامعه‌پذیری متفاوت نسل‌ها است. بنابراین تفاوت نسلی در جامعه عشایری وجود دارد و آن را به سمت تغییرات اجتماعی در آینده سوق می‌دهد، که در این تغییرات، نسل سوم پیشروتر از نسل‌های دیگر هستند. این تفاوت نسلی می‌تواند پیامدهای مثبتی را نیز به همراه داشته باشد، چرا که به نوعی نشان‌دهنده پویایی جامعه عشایری است و می‌توان از این پتانسیل، در جهت برنامه‌ریزی‌های توسعه‌ای استفاده کرد.

بهره‌مندی از امکانات زیربنایی و ورود نقدینگی (پرداخت یارانه به عشایر، جریان معکوس سرمایه از شهر و روستا به جامعه عشایر و درآمد فرزندان مهاجر عشایر)، نیز می‌تواند زندگی عشایر را دستخوش تغییر کرده و به سمت روستانشینی و شهرنشینی سوق دهد و با دور شدن از دام و کشاورزی، پیامدهای تغییر سبک زندگی در جامعه عشایری را خواهیم داشت. بنابراین

توجه به پیامدهای این تغییرات از اهمیت زیادی برخوردار است که برنامه‌ریزان روستایی و عشایری می‌بایست تغییرات و پیامدهای آن را مورد توجه قرار دهند. از آنجا که جوانان، پیشگامان تغییر هستند و پتانسیل لازم برای پذیرش سبک زندگی جدید را بیش از دو نسل دیگر دارند و بیش از گروه‌های دیگر، پیامدهای تغییر سبک زندگی در زندگی آنان بازتاب دارد، برنامه‌ریزان می‌بایست بیشتر به تغییرات در حال وقوع و پیامدهای این تغییرات در جوامع عشایری - با نگاه ویژه به جوانان یا نسل سوم - توجه کنند.

Archive of SID

منابع

۱. آخوندی، مطهره (۱۳۹۱)، از سبک زندگی تا سبک زندگی، ماهنامه دانشجویی پرسمان، شماره ۱۲۱، بهمن، صص ۲۰-۱۸؛
۲. اداره کل منابع طبیعی استان مرکزی (۱۳۷۹)، طرح مرتعداری قشلاق قره‌باغ؛
۳. ازکیا، مصطفی و سکینه، حسینی رودبارکی (۱۳۸۸)، تغییرات نسلی سبک زندگی در جامعه روستایی، فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۷، صص ۲۶۴-۲۴۱؛
۴. اینگلهارت، رونالد (۱۳۸۲)، تحولات فرهنگی در جوامع صنعتی، مترجم مریم وتر، تهران: انتشارات کویر؛
۵. برگزاری کارگاه مشارکتی با عشایر قره‌باغ، مورخ ۱۳۹۲/۲/۶ و ۱۳۹۲/۲/۷؛
۶. حسینی ابری، سیدحسین (۱۳۸۰)، دیدگاهی جغرافیایی بر توسعه روستایی، اندیشه حوزه، سال هفتم، شماره سوم، آذر و دی، صص ۲۱-۱؛
۷. رضوانی‌زاده، نورالدین (۱۳۸۳)، بررسی تاثیر ارتباطات در تمایل به تغییر سبک زندگی در جامعه روستایی، رساله دکتری دانشگاه علامه؛
۸. روشه، گی (۱۳۷۵)، تغییرات اجتماعی، ترجمه منصور وثوقی، تهران: نشر نی؛
۹. سازمان نقشه‌برداری کشور (۱۳۸۷)، نقشه توپوگرافی ۱/۲۵۰۰۰ منطقه قشلاق قره‌باغ؛
۱۰. سپهوند، محمدحسین (۱۳۸۳)، گزارش تحقیق نظری برگرفته از سایت www.Fakori.com؛
۱۱. صلاحی اصفهانی، گیتی (۱۳۸۹)، طرح تفصیلی اجرایی عشایر قره‌باغ استان مرکزی، سازمان امور عشایری ایران، تهران؛
۱۲. صلاحی اصفهانی، گیتی (۱۳۹۰)، چشم‌اندازی بر عشایر استان مرکزی، نیک خرد، تهران؛
۱۳. عاملی، سعیدرضا (۱۳۸۳)، تکنولوژی همزمان ارتباطات و دو فضای شدن فرهنگ، فصلنامه جامعه شناختی دیدگاه، سال اول، شماره ۱، صص ۱۸-۱؛
۱۴. فاضلی، محمد (۱۳۸۲)، مصرف و سبک زندگی، در دست چاپ؛
۱۵. مشاهدات میدانی اردیبهشت ۱۳۹۲-۱۳۹۱؛
۱۶. مصاحبه با عشایر قشلاق قره‌باغ در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۶ و ۱۳۹۲/۲/۷؛
۱۷. وحدتی، پرویز (۱۳۵۴)، بررسی زمین شناسی و سنگ شناسی ناحیه دخان، انتشارات دانشگاه تهران، دانشکده علوم؛
18. Thyra, C (1996), Definition of life style and its Application to Travel Behavior, Department of marketing at the Arhus VI Denmark;
19. Www. Aviny. Com/Article/Yadasht/91, 08/Zendegi-eslami-gharbi/1391.11.24;
20. Www. Farsi.khamenei.ir/news-content/ 1391. 11.25;
21. www.islamiclife.ir.